

YAYIN TANITIMLARI

ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ'NİN YAYIMLADIĞI ATATÜRK'LE İLGİLİ ESERLERİN BİBLİYOGRAFYASI*

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi'nin günümüze kadar yayımladığı Atatürk konulu eserlerin bibliyografyası, hem, şimdiye kadar Ulu Önderimizle ilgili yazıları ve araştırılanları gözler önüne sermek hem de bu yayımların varlığından haberdar edilerek Atatürk'ün daha iyi kavranmasını sağlayabilmek amacıyla hazırlanmaya çalışılmıştır.

Kitaplar, Makaleler, Yayın Tanıtmaları olarak üç bölüm halinde ele alacağımız bu yayınları Cumhuriyetimizin 75. yılı ve Atatürk'ümüzün aramızdan ayrılışının 61 yılı münasebetiyle ve okuyucularımızın araştırmalarına katkıda bulunmak amacıyla yayımlamaktayız.

KİTAPLAR

Atatürk'ün Kültür ve Medeniyet Konusundaki Sözleri, Atatürk Kültür Merkezi Yayını-sayı: 37, Ankara 1990, 176 sayfa+ 2 sayfa sözlük.

BALTACIOĞLU, İsmayıl Hakkı, Türke Doğru, Atatürk Kültür Merkezi Yayını-sayı: 84, 3. baskı, Ankara 1994, 398 sayfa.

BİLGİNER, Recep, Savaşta Barışa Aşıktan Kavgaya, Atatürk Kültür Merkezi Yayını-sayı: 121, Tiyatro Eserleri Dizisi: 4 (İki Perdelik Oyun), (Editör: Ömer Çakır), Ankara 1997, 232 sayfa.

Doğumunun 110. Yıldönümü Dolayısıyla Âşıklardan Yüce Atatürk'e Deyişler-Güldeste, (Derleyen: İrfan Ünver Nasrattınoğlu), Ankara 1992, 226 sayfa.

ERDEM, Atatürk Kültür Merkezi Dergisi, **Atatürk Özel Sayısı**, (Atatürk'ün Ölümünün Ellinci Yılı Sayısı), cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, (Aralık 1989), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 21 Makale + Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı'nın Arşivi'nden Atatürk'le ilgili 101 adet fotoğraf, s. 649-1105.

GÖÇGÜN Önder, Edebiyat Dünyası ve Atatürk, Atatürk Kültür Merkezi Yayını-sayı: 8, Ankara 1995, 259 sayfa.

GÖVSA, İbrahim Alâettin, Çanakkale İzleri - Anafartaların Müebbet Kahramanına, Atatürk Kültür Merkezi Yayını-sayı: 28, Türk Kültüründen Görüntüler Dizisi-sayı: 14, (1932 basısından upki basım), Ankara 1989, 92 sayfa + Lugatçe .

* Yapılan araştırmalarımız sonucunda Atatürk Kültür Merkezi'nin yayınlarının büyük bir çoğunluğunda, Ulu Önderimizin kültür, tarih, dil, sanat konulu sözlerine ve görüşlerine yer verildiği gözlemlenmiştir. Bu kaynakça, Atatürk ile doğrudan ilgili olan Merkezimizin yayınladığı kitapları, *Erdem, Bilge* ve *Arış* dergilerindeki makale ve yayın tanıtmalarını içine alan bir bibliyografya denemesidir.

HAFIZOĞULLARI, Zeki, **Lâiklik**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını-sayı: 157, Türk Kültüründen Görüntüler Dizisi: 42, Ankara 1998, 78 sayfa, 79-85 Dizin.

KAZMAZ, Süleyman, **Atatürk'ün İsteddiği Medeniyetin Işıkları**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını: 142, Türk Kültüründen Görüntüler Dizisi: 32, Ankara 1997, 66 sayfa metin, s. 67-71 Dizin.

KÜYEL-TÜRKER, Mübahat, **Atatürk'ün Saadet Anlayışı Hakkında Bir Deneme**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını: 141, Türk Kültüründen Görüntüler Dizisi: 31, Ankara 1997, 58 sayfa, 59-65 Dizin.

Millî Kültür Unsurlarımız Üzerinde Genel Görüşler, Atatürk Kültür Merkezi Yayını-sayı: 46, Ankara 1990, 30 Makale, 390 sayfa.

Millî Mücadele Dönemi Beyânnameleri ve Basını, (Yayına Hazırlayanlar: Zekai Güner, Orhan Kabataş), Atatürk Kültür Merkezi Yayını-sayı: 38, Ankara 1990, 427 sayfa + sözlük ve indeks + 24 fotoğraf.

MUMCU, Ahmet, **Atatürk'ün Kültür Anlayışında Vicdan ve Din Özgürlüğünün Yeri**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını-sayı: 54, Türk Kültüründen Görüntüler Dizisi: 15, 67 sayfa.

NİRUN, Nihat, **Sosyoloji Açısından Atatürk**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını-sayı: 145, Türk Kültüründen Görüntüler Dizisi: 35, Ankara 1997, 51 sayfa metin, s. 53-57 Dizin.

OFLAZOĞLU, Turan, **Atatürk**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını-sayı: 19, Tiyatro Eserleri Dizisi-sayı: 3, (I. baskı, Ankara 1987, II. baskı, Ankara 1991), 63 sayfa.

ÖZCAN, Hidayet, **Vatan ve Kahramanlık Şiirleri**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını-sayı: 149, Türk Kültüründen Görüntüler Dizisi: 38, Ankara 1998, 148 sayfa.

ÖZDAĞ, Muzaffer, **Millî Bütünlük ve Güvenliğimiz**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını-sayı: 133, Türk Kültüründen Görüntüler Dizisi: 26, Ankara 1997, 42 sayfa.

TANSEL, Fevziye Abdullah, **İstiklâl Harbi'nde Mücahit Kadınlarımız**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını-sayı: 21, Türk Kültüründen Görüntüler Dizisi: 11, 2. baskı, Ankara 1991, 91 sayfa+ Öz adlar Ta'birler, Lügatler Dizisi + 2 Harita.

Türk Askeri İçin Savaş Şiirlerinden Seçmeler, (1914-1918), (Derleyen: Sadri Karakoyunlu), Atatürk Kültür Merkezi Yayını-sayı: 20, Türk Kültüründen Görüntüler Dizisi: 10, 60 sayfa metin + 9 sayfa sözlük + 16 fotoğraf.

TURAL, Mehmet Akif, **Saltanatın Otopsiyi veya Millî Hâkimiyet Yolunda Çekilen Çileler**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Türk Kültüründen Görüntüler Dizisi: 25, (Editör: İbrahim Baştuğ), Ankara 1997, 32 sayfa.

MAKALELER

ALTAR, Cevad Memduh, "Atatürk'e Özgü Evrim Felsefesinin, Gelenek-Kültür Dinamizmine Katkısı" (Son Elli Yılın Müzik Reformlarına Toplu Bir Bakış), **Erdem**, cilt 1, sayı 2, Mayıs 1985, s. 261-290.

ALTAR, Cevad Memduh, "Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Dünya Görüşünde Gerçek Sevginin Yeri", **Erdem**, (Atatürk Özel Sayısı), cilt 4, sayı 11, Ankara, Mayıs 1988, s. 299-309.

AMANOĞLU, Ebülfez Kulu, "Kemalizm ve Azerbaycan'ın Millî Kültürü", **Bilge** 12, Bahar 1997, s. 16-18.

ASLANAPA, Oktay, "Atatürk'ten Bu Yana Avusturyalı Sanat Tarihçilerinin Türkiye'deki Faaliyetleri", **Erdem**, cilt 1, sayı 2, Ankara, Mayıs 1985, s. 501-510 (Die Tätigkeit Der Österreichischen Kunsthistoriker und Künstler in der Türkei Seit Atatürk), (Zusammenfassung), s. 511-515.

ASLANAPA, Oktay, "Atatürk'ün Kültür ve Sanat Faaliyetleri", **Erdem**, cilt 2, sayı 6, Ankara, Eylül 1986, s. 741-747.

Atatürk and the Modernization of Turkey, Ed. Jakob M. Landau, E.J. Brill 1984, 13+268 sayfa, 88-Guilders, (Tanıtım: Aydın Sayılı), **Erdem**, cilt 1, sayı 3, Ankara, Eylül 1985, s. 825-827.

CUNBUR, Müjgân, "Atatürk ve Milli Birlik", **Erdem**, cilt 3, sayı 7, Ankara, Ocak 1987, s. 1-10.

CUNBUR, Müjgân, "Atatürk'e Göre Türk Kadını ile İlgili Sorunlar ve Değerlendirmeler", **Erdem**, (Atatürk Özel Sayısı), cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, s. 685-732.

ÇELİKER, Fahri H., "Atatürk ve Harp Sanatı", **Erdem**, (Atatürk Özel Sayısı), cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, s. 881-878.

ÇİÇ, Muazzez İlmiye, "Atatürk ve Türkiye'de Arkeoloji", **Erdem**, (Aydın Sayılı Özel Sayısı-II), cilt 9, sayı 26, Ankara, Eylül 1996, s. 621-628.

ÇÜÇEN, Dursun M., "Atatürk'ün Dehasının Mantık Yönü, Yeni Bir Türk Devleti Kurma Kararının Dayandığı Manuk", **Erdem**, (Atatürk Özel Sayısı), cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, s. 781-812.

ELÇİN, Şükrü, "Hacı Dervişten Duyduklarım", **Erdem**, (Atatürk Özel Sayısı), cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, s. 879-880.

GÖÇGÜN, Önder, "Atatürk ve Edebiyat", **Erdem**, cilt 3, sayı 9, Ankara, Eylül 1987, s. 563-608.

GÖNÜLLAL, İsmet, "Atatürk İnkılabının Gereçesi", **Erdem**, (Atatürk Özel Sayısı), cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, s. 895-914.

GÖNÜLLAL, İsmet, "Millî Egemenlik Bibliyografyası", **Erdem**, (Atatürk Özel Sayısı), cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, s. 1083-1104.

GÜNDÜZALP, Savcı, "Atatürk Has Türkmen", **Bilge** 14, Güz 1997, s. 25.

GÜVEN, Özbay, "Atatürk ve Güreş", **Erdem**, cilt 6, sayı 18, Ankara, 1990, s. 625-658, 4 fotoğraf.

İLHAN, Suat, "Bir Kültür Unsurumuz Atatürkçülük", **Millî Kültür Unsurlarımız Üzerinde Genel Görüşler**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını-sayı: 46, Ankara 1990, s. 9-20.

İNCE, Nilgün, "Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı'nca Nutuk'un CD-ROM'u Hazırlandı", **Bilge** 18, Güz 1998, s. 127-128.

İZ, Fahir, "Atatürk and the Turkish Language Reform", **Erdem**, (Atatürk Özel Sayısı), cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, s. 995-1008.

KAVCAR, Cahit, "Atatürk ve Kültür Reformu", **Erdem**, (Atatürk Özel Sayısı), cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, s. 915-924.

KIRZIOĞLU, Neriman, "Osmanlı Devleti Armalı Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Kuruluşu ile İlgili ve Gazi Portreli Üç Halı", **Arış** (Üç Aylık Halı Dokuma ve İşleme Sanatları

Dergisi); Atatürk Kültür Merkezi Yayını, yıl 1, sayı 4, Nisan 1998, s. 40-43, (Türkçe + İngilizce), 3 fotoğraf, 2 çizim.

KÜYEL-TÜRKER, Mübahat, "Atatürk'ün Saadet Anlayışı Hakkında Bir Deneme", *Erdem*, cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, s. 649-684.

KÜYEL-TÜRKER, Mübahat, "Atatürk'ün Çivi Yazılı Araştırmalarına İlişkin Katkıları Hakkında Üç Tarihsel Belge Daha", (1 belge), (Tanıtma Makalesi), *Erdem*, cilt 6, sayı 16, Ankara, Ocak 1990, s. 273-297.

MUMCU, Ahmet, "Atatürk'ün Kültür Anlayışında Hukukun Yeri", *Erdem*, cilt 1, sayı 2, Ankara, Mayıs 1985, s. 291-308.

NİRUN, Nihat, "Sosyoloji Açısından Atatürk", *Erdem*, (Atatürk Özel Sayısı), cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, s. 763-780.

OKYAR, Osman, "Bir İmtihandan Hauralar", *Erdem*, (Atatürk Özel Sayısı), cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, s. 887-894.

ÖNSOY, Rifat, "Osmanlı Batılılaşma Hareketleri ve Atatürk İnkılapları", *Erdem*, cilt 5, sayı 14, Ankara, Mayıs 1989, s. 365-378.

ÖZAKMAN, Turgut, "Türk Tiyatrosu ve Atatürk", *Erdem*, (Atatürk Özel Sayısı), cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, s. 1045-1062.

ÖZBUDUN, Ergun, "Atatürk ve Sosyal Bilimler", *Erdem*, (Atatürk Özel Sayısı), cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, s. 925-932.

ÖZKAYA, Tüten, "Atatürk ve Türk Dili İnkılabı" Sayısı), cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, s. 1009-1022.

SAYILAN, Nazım DüNDAR, "Atatürkçü Dış Siyasetin Örnek Başarısı: Hatay'ın Kurtuluşu", *Bilge*; 20, Bahar (Nevruz), 1999, s. 39-40.

SAYILI, Aydın, "Batılılaşma Hareketimizde Bilimin Yeri ve Atatürk", *Erdem*, cilt 1, sayı 1, Ankara, Ocak 1985, s. 11-24.

SAYILI, Aydın, "The Place of Science in the Turkish Movement of Westernization, and Atatürk", *Erdem*, cilt 1, sayı 1, Ankara, Ocak 1985, s. 25-81

SAYILI, Aydın, "Batılılaşma Hareketimizde Bilimin Yeri ve Atatürk", *Erdem*, cilt 1, sayı 2, Ankara, Mayıs 1985, s. 309-408.

SAYILI, Aydın, "Atatürk'e Bir İthaf", *Erdem*, cilt 2, sayı 6, Ankara, Eylül 1986, s. 713-715.

SAYILI, Aydın, "Atatürk ve Millî Kültürümüzün Temel Unsurlarından Bilim ve Entellektüel Kültür ve Teknoloji", *Erdem*, cilt 3, sayı 9, Ankara, Eylül 1987, s. 609-671.

SAYILI, Aydın, "Atatürk ve Temel Bilimler", *Erdem*, (Atatürk Özel Sayısı), cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, s. 933-962.

SAYILI, Aydın, "Atatürk İdeolojisi", *Erdem*, (Atatürk Özel Sayısı), cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, s. 963-994.

SAYILI, Aydın, "Atatürk ve Millî Kültürümüz", *Erdem*, cilt 6, sayı 17, Ankara, Mayıs 1990, s. 325-350.

SAYILI, Aydın, "Önsöz", **Millî Kültür Unsurlarımız Üzerinde Genel Görüşler**, Atatürk Kültür Merkezi Yayın-sayı: 46, Ankara 1990, s. VII-X.

SAYILI, Aydın, "Atatürk ve Millî Kültür", **Millî Kültür Unsurlarımız Üzerinde Genel Görüşler**, Atatürk Kültür Merkezi Yayın-sayı: 46, Ankara 1990, s. 1-8.

SAYILI, Aydın, "Atatürkçü Düşünce", **Millî Kültür Unsurlarımız Üzerinde Genel Görüşler**, Atatürk Kültür Merkezi Yayın-sayı: 46, Ankara 1990, s.21-44.

SAYILI, Aydın, "Atatürk ve Millî Kültürümüzün Temel Unsurlarından Bilim ve Entellektüel Kültür ve Teknoloji", **Millî Kültür Unsurlarımız Üzerinde Genel Görüşler**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını-sayı: 46, Ankara 1990, s.79-136.

SAYILI, Aydın, "Atatürk'le Bir Sınav Anısı", **Erdem**, (Aydın Sayılı Özel Sayısı- I), cilt 9, sayı 25, Ankara, Mayıs 1996, s. 59-68.

SAKAOĞLU, Saim, "Atatürk'ün Türk Sanatına Verdiği Değer", **Erdem**, cilt 4, sayı 10, Ankara, Ocak 1988, s. 1-30.

SAYGUN, Adnan, "Atatürk'ün Sanat ve Müzik Anlayışı ve Günümüzdeki Tefsiri", **Erdem**, cilt 1, sayı 3, Ankara, Eylül 1985, s. 587-598.

SEMİZ, Şakir, "Atatürk'ün İktisadi Politikası", **Erdem**, (Atatürk Özel Sayısı), cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, s. 733-762.

SOYSAL, Özer, "Atatürk Araştırmalarının Bibliyografik Dayanakları", **Erdem**, (Atatürk Özel Sayısı), cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, s. 1105-1132.

ŞAKIROĞLU, Mahmut H., "Atatürk Döneminde Başlatılan Tarih Çalışmaları ve Halk Bilgisi Alanındaki Gelişmeler", **Erdem**, (Atatürk Özel Sayısı), cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, s. 813-878.

TEKİN, Talât, "Atatürk ve Türk Dilinde Reform", **Erdem**, (Atatürk Özel Sayısı), cilt 4, sayı 12, Ankara, Eylül 1988, s. 1023-1044.

TURAL, M. Akif, "Mustafa Kemal Atatürk'ün Kurduğu Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde Ekonomik Yapılanma", **Bilge**, 19, Kış, 1999, s. 3-6.

TURAL, Sadık, "Türk'e Doğru'yu Takdim", (H. Baltacıoğlu, **Türk'e Doğru**, Ankara 1994, Atatürk Kültür Merkezi Yayını-sayı: 84), s. 7-9.

TURAL, Sadık, "Bilge'nin Amacı", **Bilge** 18, Güz 1998, s. 3-6.

TURAL, Sadık, "Hukuk Kültür Oluşturucudur", **Bilge** 18, Güz 1998, s. 13-18 (Bu makale Prof. Dr. Zeki Hafizoğullarının Atatürk Kültür Merkezi Yayını olan *Lâiklik* adlı eserinin başında yer alan, gözden geçirilmiş takdim yazısıdır).

TURAL, Sadık, "Atatürk'ün Önerilerlik Gücü Hakkında", **Bilge**, 22, Güz 1999, s. 3-7.

YAYIN TANITMALARI

ARAZ, Nezihe, **Mustafa Kemal'le 1000 Gün**, Apa Ofset Basımevi, İstanbul 1993, 233 sayfa, (Tanıtın: Nevin Korucuoğlu, **Bilge**, 1, Temmuz (Yaz) 1994, s. 46-48.

BALTACIOĞLU, İsmayıl Hakkı, **Türke Doğru**, Ankara 1994, AKM Yayını No: 84, 398 sayfa (Tanıtın: Kâzım Yetiş, **Bilge** 4, Nevruz (Yeni Gün) Özel Sayısı, 1995, s. 51-53.

BELLİ, Şemsi, **Fikriye**, Bilgi Yayınevi, İstanbul 1995, (Tanıtın: Nevin Korucuoğlu), **Bilge** 13, Yaz 1997, s. 34-36.

ERCEBECİ, Şebnem, "Bin İkiyüz Seksen Üç", (Çizgi Ötesi Yayınları: 3, Ankara 1998, 119 sayfa), **Bilge** 20, Bahar (Nevruz), 1999, s. 92-95.

EYİCE, Semavi, **Atatürk ve Pietro Canonica**, İstanbul 1986, 48 sayfa + 20 fotoğraf, (Tanıtın: Mahmut H. Şakiroğlu), **Erdem**, cilt 3, sayı 9, Ankara, Eylül 1987, s. 863-864.

GÖKÇEN, Sabiha, **Atatürk'le Bir Ömür**, (Anıları Kaleme Alan: Oktay Verel), Alın Kitaplar Basımevi, Ankara 1994, 315 sayfa, (Tanıtın: Nevin Balta, **Bilge** 11, Kış 1997, s. 40-41.

GÖÇGÜN, Önder, "Atatürk ve Gençlik", **Bilge** 15, Kış 1998, s. 3-10.

GÖKSEL, Burhan, **Atatürk'ün Soy Kütüğü Üzerine Bir Çalışma**, Kültür Bakanlığı Yayınları, 3.baskı, Ankara 1994, 42 sayfa, (Tanıtın: M.Akif Tural, **Bilge** 6, Güz 1995, s. 29-32.

GÖRGÜLÜ, İsmet, **Atatürk'ün Anıları**, Bilgi Yayınevi, Ankara 1997, 247 sayfa, (Tanıtın: M.Akif Tural, **Bilge** 15, Kış 1997, s. 33-39.

KONUK, Neval, "Cumhuriyet'in Kültür ve Sanat Kronolojisi", (Selçuk Mülayim, *Cumhuriyet'in Kültür ve Sanat Kronolojisi*, 188-T Lions Yönetim Çevresi Yayını, İstanbul 1998, 365 sayfa), **Bilge**, 20, Bahar (Nevruz) 1999, s. 90-91.

KORUCUOĞLU, Nevin, "Recep Bilginer'in Yeni Eseri Üzerine", (Recep Bilginer, **Savaşın Barışa, Aşkta Kavgaya**, Oyun 2 perde, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1997, 232 sayfa), **Bilge** 15, Kış 1998, s. 51-54.

ÖZCAN, Hidayet, "Türk'e Doğru İçin", **Bilge** 2, Ekim (Güz) 1994, s. 22-24.

TİMUR, Taner, **Türk Devrimi ve Sonrası**, İmge Kitapevi Yayınları: 61, Ankara 1993, 301 sayfa, (Tanıtın: Suat İlhan, **Bilge** 1, Temmuz (Yaz) 1994, s. 5-8.

TURAN, Mustafa, "Atatürk, Kültür ve Çağdaşlaşma", **Bilge** 12, Bahar 1997, s. 19-26.

RENDİ, Günsel - Max KORTEPETER, **The Transformation of Turkish Culture, The Atatürk Legacy**, Princeton 1986, 293 sayfa, (Tanıtın: Mahmut H. Şakiroğlu), **Erdem**, cilt 2, sayı 9, Ankara, Eylül 1987, s. 865.

SAYILI, Aydın, **Hayatta En Hakikî Mürşit İlimdir**, I. baskı, Ankara 1948, Millî Eğitim Bakanlığı; II. baskı, Ankara 1989, Gündoğan Yayınları; III. baskı, Ankara 1990, Kültür Bakanlığı (Tanıtın: Mübahat Türker-Küyel), **Erdem**, cilt 6, sayı 18, Ankara, Eylül 1990, (Yayın Tanıtımı), s. 933-938.

TANSÜ, Yunus Emre, "Cumhuriyet Tarihimize Dâir Bir Eser", (Haldun Derin, Çankaya Özel Kalemimi Anımserken (1933-1951), Yay. Haz: Cemil Koçak, 1999, 343 sayfa), s. 51-53.

YILMAZ, Ayfer, Bir Amerikalı Gözüyle "Türkiye ve Atatürk'ün Mirası", (Paul B. Henze, Turkey and Atatürk's Legacy, Turkey's Political Evolution, Turkey-US Relations and Prospects for the 21st Century, Publication of Turkestan and Azerbaijan Research Centre. Turquoise Series: 2 (Turkuaz Dizisi: 2), 192 sayfa) **Bilge**, 20, Bahar (Nevruz), 1999, s. 87-89.

WIDMANN, Horst, **Atatürk Üniversite Reformu**, (Çeviren: Aykut Kazancıgil ve Serpil Bozkurt), İstanbul 1981, (Yayın Tanıtımı), (Tanıtın: Esin Kâhya), **Erdem**, cilt 7, sayı 19, Ankara, Ocak 1991, s. 303-305.

ŞEBNEM ERCEBECİ

Sanat Tarihçisi, Atatürk Kültür Merkezi Uzmanı.

TÜRKLÜĞE GÖNDERİLEN MEKTUP(LAR)

Ismayıl Hakkı Baltacıoğlu, *Türk'e Doğru*, Atatürk Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 4. Baskı, Ankara 1998, 359 sayfa.

Tophane Müşiriyeti katiplerinden İbrahim Ethem Beyin oğlu Ismayıl Hakkı Baltacıoğlu, 1886 yılında İstanbul'da doğdu. 1910 yılında pedagoji ve eleştiri üzerine eğitim almak üzere Avrupa'ya gitti. Bir süre Türk Dil Kurumu üyesi olan bu değerli bilim adamımız ayrıca, 1942 yılında Afyon, 1946 yılında Kırşehir milletvekili olarak görev yaptı.¹ Kırkdört yıl süresince *Yeni Adam* dergisini çıkardı ve binlerce makale yayınladı.² 1978 yılında Ankara'da vefat eden merhum Ismayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun yüzü aşkın eseri vardır. Kitabın yayınlanmasında büyük katkıları olan Atatürk Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanı Prof. Dr. Sadık Tural, sunuş yazısında "Baltacıoğlu, Gökalp ile başlayan Gazi Mustafa Kemâl ile resmileşen Türk toplumunu doğru tanıma ve sosyal bilimleri yeni Devlet'in yardımcısı kılma arzusunu gerçekleştiren; Atatürk'ün ilke ve inkişapları ile kalkınma ülküsüne heyecanla bağlanan bir ilim, fikir ve sanat adamıdır" diyor. (s. 5-6)

Birbirinden değerli yazılara imza atmış, fikirleri ile Türk bilim dünyasını yönlendirmiş bu değerli ilim ve fikir adamı Baltacıoğlu'nun bu kitabının dördüncü baskısı Tanıtma Fonu'nun desteği ile 2.500 adet olarak gerçekleştirilmiştir. İlk olarak 1942 yılında basılmış olan Baltacıoğlu'nun bu kitabının 1972 yılında Türkiye İş Bankası, 1994 yılında Atatürk Kültür Merkezi, 1998 yılının Ekim ayında ise gene Atatürk Kültür Merkezi tarafından toplam dört baskısı yapılmıştır. Bu değerli kitap 359 sayfa olup, son baskısında ilave edilen Atatürk Kültür Merkezi Başkanı Sadık Tural'ın "Dördüncü Baskıyı Sunarken" başlıklı yazısı ve "Kavram ve Kişî Adları Dizini" ile birlikte 102 yazıdan meydana gelmektedir. Bu bölümlerin büyük bir kısmı yazarın değişik yerlerde yaptığı konuşmalar ve *Yeni Adam'da* yazdığı yazılardan oluşur. Bu yazılar, herbiri tarihe, topluma, aydınlara gönderilmiş-okuyana, anlayana, cevap vereni bazan bulunamamış-çok değerli mektuplar gibidir. Ziya Gökalp Ekolü'nün bir üyesi sayılan Baltacıoğlu, zaman zaman filozof, zaman zaman pedagoğ (eğitimci), zaman zaman sosyolog, zaman zaman estetikçi ve hattâ ideolog kimliğine büründüğü bu yazılarında, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin aydınlıklarına, yöneticilerine "açık mektuplar" yazmış gibidir.

İkinci Dünya Savaşı'nın en sıcak günlerinde kaleme alınan *Türk'e Doğru'daki* yazıların muhtevası kitaba ad olan yazı başlıklarında kendini göstermektedir.³ *Türk'e Doğru'nun* Önsöz'ü, "Kendi kendime soruyorum. Bu yazıları niçin yazdım? Türk milleti Avrupalılaşıyor; güzel, fakat Avrupalılaşıırken kendinden vazgeçiyormuş gibi korkuyorum..." diye başlıyor (s. 11) ve kitabın diğer bölümlerine geçildikçe, metin ilerledikçe Baltacıoğlu'nun bu korkusunun ne kadar yerinde olduğu anlaşılacaktır. Ahlâk, hukuk, görgü, edebiyat, mimari, müzik gibi bütün kültür unsurlarında 'Türk'e doğru yönelim' diyen yazar, kitabının bütününde özellikle kültür unsurlarının aslâ değiştirilmemesi gerektiğini, ancak tekniğin Avrupa'dan alınabileceğini vurgulamaktadır.

¹ Hidayet Özcan, "Türke Doğru İçin", *Bilge*, Güz 2, Ekim 1994, s. 22.

² Hidayet Özcan, a.g.m., s. 24.

³ Hidayet Özcan, a.g.m., s. 22.

Türk'e Doğru'daki yazılar incelendiğinde, dört ana gruptan meydana geldiği anlaşılır. Bunlardan birincisi Türk Nedir?, Problemler, Değer Buhranı gibi başlıklardan oluşan durum tesbit yazılarıdır. Çoğu 1940 yılında yazılmış olan bu yazılarda önce Türkçülüğün ne olduğu belirtilir. Türkçülüğün üç evrim safhasından geçtiğini vurgulayan yazar, bunları Fikirde Türkçülük, Hissi Türkçülük ve "Atatürk ile Türkçülük tablo gibi bir görüntü ve kendinden geçme konusu olmaktan çıkar, yaratıcı ve aktif bir varlık olur" şeklinde tanımladığı *İradî Türkçülük* olarak sıralar. (s.12) *Değer Buhranı* başlıklı yazısında gene bir durum tesbiti yapan Baltacıoğlu, "Cumhuriyet rejimi devrimlerin en büyüğünü getirdi. Asırlardan beri Avrupalılaşmak uğrunda türlü atılımlar yapmıştık. Cumhuriyet bu işi birden, kesin olarak başardı. Ancak sarsıntı çok büyük oldu. Çünkü bir yandan eski İslâm medeniyetinin bağlarından koptuk; bir yandan da Avrupa medeniyetle birlikte Batı milletlerinin millî kültürlerine aşılacak tehlikesine uğradık" diyerek bir kez daha korkusunu dile getirir. (s.25)

Diğer grup, yukarıda söz edildiği gibi 'kültür unsurlarında Türk'e doğru' yazılarıdır. Şehircilikten mimariye, eğitimden felsefeye, tiyatrodan mimiğe kadar bir toplunun kültürünü meydana getiren bütün elemanlar teker teker ele alınarak, Türk'e doğru yöneliş nasıl olmalıdır konusu incelenmiştir. Bunlardan *Fatih'in Heykeli* başlıklı bölüm, yazıldığı 1941 yılındaki durumu göstermesi bakımından oldukça dikkate değerdir. "Soruyorum size: Avrupalı bir aktör, hattâ dâhi olsa, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın "Mürebbiye" adlı eserindeki Dehri Efendi rolünü, Ertuğrul Sadi Tek kadar demiyorum, hiç olmazsa onun gibi yapabilir mi? Öyleyse yabancı bir heykeltıraş nasıl olur da Fatih'in heykelini yapabilir?" (s. 131) diye başladığı yazısında Fatih'in heykelinin yaptırılması için millederarası bir proje yarışması açıldığını, ancak bir Türk sultanının heykelini ancak bir Türk heykeltıraşın hissederek yapabileceğini vurgular.

Bir diğer grup ise, *Cevap Ver, Vazifeni Yap, Devleti Say, Orduya İnan, Genç Adam Oku ve Altan Baltacıoğlu'na Açık Mektup* gibi başlıklar taşıyan ve önce fertlere, sonra Türk milletine seslendiği, bir Türk'ün nasıl olması gerektiğini belirten yazılardır. Birinde "Ey insan denilen ağaç! Üzerinde yaşadığın toprağa kök sal! Ye, iç, büyü, yemiş ver! Yalnız dirin değil, ölün bile işe yarasan! Öldüğün vakit yurdunun toprağına toprak kat; yurdunun toprağı seninde çoğalsın!" (s.206) dediği bu yazılar, 1940'lı yıllar kadar günümüzde de geçerli olan ve kendini bu milletin bir evladı sayan her kişinin unutmaması gereken konulardır.

Bir diğer grupta da öz geleneklerimizin, törelerimizin neler olduğu açıklanır: *Yemeklerimiz, Sedir, Pabuççu* gibi başlıklar taşıyan bu yazılar arasında Mimar Sinan'dan, Ziya Gökalp'ten, Mustafa Rakım'dan, yazarın anılarından birkaçı, mesela *Han Uşağı*'da vardır ve bu yazılara da Türklere ait olan unsurlar serpiştirilmiştir.

Kendi anılarından yola çıkarak yazdığı "Türk'ün Ölmeyen Ruhu" 1940 yılında Mustafa Kemal Paşa ilçesinde ve Bursa'da verdiği konferans metni olan *Biz Türkler Nereden Geliyoruz, Nereye Gidiyoruz?* başlıklı yazı, "Millet fikri, tarih fikri, oluş fikri, evrim fikridir" (s.322) dediği Millet Nedir? başlıklı yazı, yazdığı yazılar karşısında yapılan eleştirilere verdiği cevaplar şeklindeki Gelenek II başlıklı yazısı, 15 Şubat 1943 tarihinde Ankara'da toplanan Maarif Şûrası ile ilgili Millî Ahlâk Problemi başlıklı yazısı, "Bir kalb, bir ciğer hastalığı olduğu gibi bir de millî mantuk hastalığı vardır ki, bu hastalık o millet içinde yetişenlerin millî hayatlarını yabancı mantuklarla anlamaya çabalamalarıyla belirir. Bu hastalığı iyileştirmek için şursuz, daha doğrusu, yaygın kalmış olan millî mantuğı şuurlu ve örgün bir hale getirmelidir" (s. 333) dediği *Millî Mantuğa Doğru* başlıklı yazısı ve "Cemiyet işlerinde en korkunç şey, çalışmamak değil, plânsız çalışmaktır" (s.337) dediği, Plâna Doğru başlıklı yazısı ile gelecekte daha iyi bir Türkiye için neler yapılması gerektiğini vurgular.

Ülkü'nün 32. Sayısında yayımlanan Hıfzırrahman Raşit Öymen'in *Türk'e Doğru* hakkında yazdığı eleştirilerine bir cevap olan, 1943 tarihli *Türk'e Doğru Hakkında* başlığını taşıyan yazı-

sını takiben, lâle çiçeği ile ilgili yazdığı bir deneme gelir. Fadime'ye Mektup ise, Baltacıoğlu'nun kızına yazdığı sevgi ve nasihat dolu sözleri bize aktarır. Gökalp, kızlarına birçok mektup yazdı; bunlar havadan sudan sözedene mektuplar değil, o çünkü Türk toplumunun çilelerinden bahsedene mektuplardır. Baltacıoğlu'nun bu mektubu da, muhakkak ki kızının o yaşlarda kavrayabilmesi mümkün olmayan, ancak, büyüdüğü zaman babasının sıkıntılarını görebileceği, hissedebileceği sözleri kapsar. *Türk'e Doğru*'nun son bölümü ise *Ey Türk Gençliği* başlığını taşır ve bu kez Baltacıoğlu Türk gencine seslenir.

Bu yazıların hemen hemen hepsi 1940-1943 tarihleri arasında yazılmıştır. Ancak, bazılarında metin sonuna 1972 yılında ikinci baskısı yapılırken notlar konulmuştur. Bu notlarda Baltacıoğlu, sözlerinin dikkate alınmadığını ve yozlaşmanın, bozulmanın ve kirlenmenin aynı şekilde devam ettiğini üzüntü ile vurgular. Biz de üzüntü ile görüyoruz ki, kitabın ilk baskısının üzerinden 46 yıl geçmiş olmasına karşılık yozlaşmadan uzlaşma ve kendi millî benliğini bulma konusunda büyük bir gelişme olmamıştır.

Türkçülüğün Esasları adlı kitabın Cumhuriyet'in üst yöneticilerince temel esas sayılmadığını farkedene Baltacıoğlu'nun gelenekçiliğe dayalı fikirler geliştirmeye çalıştığı görülüyor. Belediyeler ve Eğitim Bakanlığının programsız, hedefsiz deneme-yanılma ile yanlışlar yaptığı son 15 yıl düşünülünce *Türk'e Doğru* türünden kitapların okunması daha çok önem kazanıyor. *Türk'e Doğru*, mesajı bakımından tüm Türk milletine seslenir. Ancak, öncelikle bu yayının, Atatürk'ün kurduğu demokratik-laik Türkiye Cumhuriyeti'ni koruyacak ve bu sistemi geliştirecek nesiller yetiştiren öğretmenlerin, eğitimcilerin daha sonra sistemi yürüten politikacıların, bürokratların okuması önerilir. 75 yıllık Cumhuriyet ve millî bütünleşme sauculu bir süreç olarak yaşanırken, *Türk'e Doğru* bu sancılanma noktalarının tedaviye dönük tekliflerinden oluşur.

SERAP LELOĞLU-ÜNAL

Atatürk Yüksek Kurumu, Atatürk
Kültür Merkezi Uzmanı

